

Parlamentul
Republicii Moldova

DBY-01 nr. 16
16 ianuarie 2024

Secretariatul Parlamentului Republicii Moldova

Direcția generală juridică

AVIZ

la proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.1104-XV din 06 iunie 2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție. (nr.476 din 19.12.2023)

În conformitate cu articolul 54 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr.797/1996 și cu prevederile Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, Direcția generală juridică a examinat proiectul menționat prin prisma legislației în vigoare și expune următoarele considerente.

I. Aspecte generale

1. Proiectul este înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către un grup de deputați în Parlament, în conformitate cu art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 din Regulamentul Parlamentului.
2. Prezentul proiect de lege vine să modifice Legea nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție (în continuare – Centru, CNA).
3. Elaborarea proiectului a fost determinată de necesitatea asigurării implementării acțiunilor și măsurilor înaintate de experții din cadrul Proiectului Twinning "Suport pentru consolidarea capacităților operaționale ale autorităților de aplicare a legii din Republica Moldova în domeniul prevenirii și investigării actelor de corupție" și de necesitatea uniformizării cadrului normativ ce vizează activitatea Centrului și aducerea acestuia în concordanță cu legislația în vigoare.
4. Domeniul dat ține de competența Parlamentului și este în conformitate cu prevederile art.66 din Constituție.
5. Conform Notei informative implementarea proiectului de lege va genera costuri suplimentare din bugetul de stat.

II. Referitor la procedura de înaintare spre examinare în Parlament:

- Reamintim despre necesitatea respectării art.40 din Legea nr.100/2017, care stabilește expres actele obligatorii ce constituie dosarul de însoțire a proiectului actului normativ.
- Se atenționează asupra lipsei expertizei juridice și expertizei anticorupție. În conformitate cu art.35 și art. 37 din Legea nr.100/2017 expertizele menționate urmează a fi prezentate obligatoriu, acest fapt fiind solicitat și prin rezoluția Președintelui Parlamentului.
- Potrivit lit.e) și lit.f) ale art.21 din Legea nr.100/2017, proiectul de lege urmează a fi supus consultării publice și avizării de către autoritățile a căror competență are tangență

directă sau indirectă cu obiectul de reglementare a proiectului actului normativ [...] și întocmirea sintezei obiecțiilor și propunerilor autorităților publice și, după caz, a sintezei recomandărilor reprezentanților societății civile. În acest sens, atenționăm asupra obligativității respectării art.11, art.12 și art.13 din Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, care stabilesc expres *”Consultarea cetățenilor, asociațiilor, altor părți interesate se asigură de către autoritatea publică responsabilă de elaborarea proiectului de decizie prin următoarele modalități: dezbateri publice, audieri publice, sondaj de opinie ș.a. [...] Anunțul referitor la desfășurarea ședinței publice va fi plasat pe pagina web oficială a autorității publice, va fi expediat prin intermediul poștei electronice părților interesate, va fi afișat la sediul autorității publice într-un spațiu accesibil publicului și/sau va fi difuzat în mass-media centrală sau locală, după caz, conținând data, ora și locul desfășurării ședinței publice, precum și ordinea de zi a acesteia. Anunțul referitor la desfășurarea ședinței publice se face public cu cel puțin 3 zile lucrătoare înainte de data desfășurării ședinței. [...] Motivul pentru care nu se consideră necesară organizarea consultărilor publice se aduce la cunoștința publicului prin plasare pe pagina web oficială a autorității publice responsabile de elaborarea proiectului de decizie.”*

- Ghidându-ne de prevederile art.131 din Constituția Republicii Moldova care stabilesc expres că *”Orice propunere legislativă sau amendament care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sânt acceptate de Guvern”* atenționăm asupra obligativității avizului Guvernului asupra proiectului de lege.

Invocăm necesitatea prezentării avizelor, recomandărilor și altor materiale în baza cărora a fost elaborat proiectul de act normativ.

III. Obiecții și sugestii de ordin juridic. Respectarea procedurilor de tehnică legislativă.

La Art.I:

1. La Pct.2. Art.1 din lege se expune în redacție nouă și prevede domeniul de reglementare al legii. Se remarcă că textul art.1 reproduce textul preambulului legii în vigoare. Pentru a evita dublarea prevederilor se propune excluderea preambulului din lege.

2. Pct.3. se recomandă renumerotarea art.2¹ în art.1¹

3. Pct.7.:

- **în art.4** se constată ambiguă formularea *”misiunea de a reduce corupția”*, pornind de la faptul că rolul Centrului este ***prevenirea și combaterea corupției***, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional. În acest sens, sugerăm autorilor examinarea suplimentară a art.4 și reformularea acestuia în vederea menținerii funcției de bază a Centrului.

4. la art.5 alin.(1) la lit.h) după cuvântul *”evaluarea”* se va completa cu cuvântul *”implementarea”*.

5. Pct.8, art.5¹:

Conform proiectului examinat, articolul cu privire la atribuțiile Centrului a absorbit prevederile cu privire la obligațiile CNA din legea în vigoare. În nota informativă nu este identificat raționamentul acestei modificări. Mai mult, se constată că un șir de acțiuni expuse drept atribuții de bază ale CNA trebuie să fie prevăzute și reglementate prin acte interne ale CNA (*a se vedea alin. (14), (15) și (16)*). În această ordine de idei, pentru a

respecta principiul clarității legii, se consideră oportună divizarea atribuțiilor și obligațiilor CNA în articole separate, cu indicarea concretă a acestora și diseminarea acțiunilor ce trebuie să se regăsească în actele interne ale Centrului. La fel, considerăm că proiectul de lege nu face o delimitare clară dintre funcțiile de bază a unei autorități publice și atribuțiile acesteia (acțiunile nemijlocit exercitate pentru realizarea funcțiilor de bază), motiv pentru care considerăm judicioasă o examinare suplimentară a art. 5 și 5¹.

- art.5¹ urmează a fi conformat cerințelor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, precum și regulilor stabilite în Metodologia de tehnică legislativă aplicată la redactarea proiectelor de acte normative, aprobată prin Hotărârea Biroului permanent al Parlamentului nr. 3/2022. În acest sens, alineatele articolului trebuie să fie numerotate cu litere.

- alin.(1), care instituie respectarea strictă a rigorilor din Constituția Republicii Moldova, prezenta lege și alte acte normative nu constituie o atribuție a CNA, aceasta fiind o obligație a Centrului. Tot în acest sens, atragem atenția asupra obligației respectării tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

- în alin.(2) se va ține cont de funcția de implementare a actelor normative în domeniile anticorupție și integritate de către CNA, care obligatoriu trebuie să se regăsească în lege;

- în alin.(4) după cuvintele "competența sa" se va completa cu textul "în conformitate cu art.401 al Codului Contravențional".

- la alin.(13) la final se va completa cu cuvintele "a societății";

- considerăm că prevederile alin.(19) trebuie să se regăsească la categoria obligațiilor CNA. Mai mult, considerăm că prevederile reglementează domeniul "controlului parlamentar al CNA", care este prevăzut în art.44¹ al Legii în vigoare. Întru evitarea dublării prevederilor existente, se propune excluderea alin.(19).

6. Pct.9. Lit.1¹) a art.6 după cuvântul "acces" se va completa cu cuvântul "autorizat".

În contextul introducerii lit.1¹) și lit.1²) se va ține cont de necesitatea reglementării situațiilor ulterioare a informațiilor și datelor colectate ce au fost accesate și utilizate gratuit (modul de stocare, păstrare, distrugere ș.a).

7. Pct.10, art.6¹ și art.6².

- **art.6¹.** Constatăm că redacția articolului 6¹, referitoare la limitarea acțiunii secretelor apărute de lege este defectuoasă, generând astfel riscul unei aplicări incorecte a legii. Această deficiență deschide calea către posibile abuzuri în utilizarea informației, implicare în mod neadecvat în viața privată a cetățenilor, afectând astfel dreptul acestora de a fi informați cu privire la prelucrarea datelor lor. În acest sens:

- atenționăm că toată informația prezentată de către furnizorii de date este una confidențială și aceasta poate fi desecretizată numai în conformitate cu legislația.

- este necesar de a prevedea expres în lege că persoanele care au luat cunoștință, în virtutea funcției, de anumite informații și date, sunt obligate să păstreze confidențialitatea informațiilor respective, iar orice divulgare neautorizată a acestora atrage răspunderea prevăzută de legislație.

- cu referire la interdicția aplicată furnizorilor de date în vederea informării cetățenilor, pledăm pentru informarea persoanelor în privința cărora au fost realizate anumite măsuri de investigare și anchetă, or în cazul depistării încălcării anumitor drepturi, cetățeanul să poată avea dreptul de a ataca în instanță acțiunile Centrului.

În această ordine de idei, atenționăm autorii asupra necesității examinării minuțioase a art.6¹ prin prisma Legii nr.133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal, Legii

nr.59/2012 privind activitatea specială de investigații și alte acte normative ce reglementează accesul la informații.

- **art.6²:**

• în alin.(1) cuvintele "reducerea răspândirii corupției" se vor substitui cu cuvintele "prevenirea și combaterea corupției";

• în alin.(4) textul "informații atribuite la secret de stat," se vor exclude;

• alin.(5) fraza a doua se va expune în redacție nouă:

"Centrul este obligat să transmită aceste informații autorităților publice competente pentru întreprinderea măsurilor și acțiunilor necesare."

8. Pct.14, art.10, la lit.g²) cuvintele "în conformitate cu prezenta lege" se vor substitui cu cuvintele "necesare pentru executarea prezentei legi"

9. Pct.16, art.12, în alin.(3) la indicarea actelor normative, se va ține cont de expunerea corectă a elementului structural sau constitutiv al unui act normativ și se va indica denumirea, numărul și prin bară anul adoptării, aprobării sau emiterii actului citat (ex. Legea nr.199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică). Obiecție valabilă pentru tot textul proiectului de lege.

10. Pct.17, art.12¹:

- Articolul trebuie să fie structurat conform ideilor urmărite, prin urmare, propunem ca alin.(2) să fie alin.(1).

11. Pct.18, art.13:

- în alin.(1) lit.b) cuvintele "de stat" se substituie cu cuvântul "română";

- în vederea respectării art.21 "Prezumția nevinovăției" din Constituție, reamintim că "Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale". În acest context, sugerăm reexaminarea necesității includerii lit.i) în art.13.

- lit.j) stabilește că pentru a fi angajat în cadrul CNA, una din condiționalități este că persoana *în ultimii 2 ani nu a fost membru al unui partid politic, al unei organizații social-politice sau al unei organizații interzise de lege.*

Dacă pentru partidele politice și organizațiile social-politice un termen de 2 ani este unul rezonabil, în cazul organizațiilor interzise prin lege și gradul de pericol ce le caracterizează, considerăm că nu poate exista un termen.

- la alin.(3), după cuvintele "control special" se completează cu cuvintele "ce include".

12. Pct.20, art.15 alin.(1) lit.b), după cuvântul "public" se va completa cu cuvintele ", adoptat prin Legea nr.25/2008", iar cuvintele "aprobat de Parlament" se vor substitui cu cuvintele "aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.185/2022."

13. Pct.21, art.16, alin.(3) se va completa cu lit.g) cu următorul cuprins:

"g) să-și exprime public opiniile politice".

14. Pct.22, art.19:

- În alin.(2) textul "Gradele speciale de la gradul de general-maior în sus" se vor substitui cu cuvintele "Gradele speciale de general-maior, general-locotenent și general-colonel".

- Nu identificăm raționamentul redacției noi a propoziției din alin.(7) care prevede că *gradele speciale se acordă numai o dată în perioada de aflare în serviciul pentru care se prevăd grade speciale*, fapt cunoscut și incontestabil, fără a fi necesar de a-l prevedea suplimentar în lege.

Considerăm că redacția actuală a alin.(7) trebuie menținută în vigoare, or aceasta reglementează clar că gradele speciale pot fi acordate **înainte de termen** doar o dată în întreaga perioadă de aflare în serviciu.

15. Pct.26, art.26:

- la alin.(1), atenționăm că lit.k) propusă pentru completare lipsește;
- în alin.(2), pentru un spor de claritate, proiectul va reglementa expres tipul actului normativ aprobat de directorul Centrului, ori varianta actuală a legii instituie „instrucția de serviciu” ca fiind actul ce prevede obligațiile de serviciu ale angajatului.

16. Pct.29 ,art.32, cu referire la stimularea angajaților prin decorarea cu medalii și insigne. În conformitate cu art.2 din Legea nr.1123/1992 cu privire la distincțiile de stat ale Republicii Moldova ”Distincțiile de stat sânt instituite de către Parlament în conformitate cu Constituția Republicii Moldova.” Ținem să atragem atenția că distincția Crucea ”Pentru merit” clasa I,II și III, Medalia ”Veteran al Centrului Național Anticorupție” și Medalia ”Pentru cooperare” a Centrului Național Anticorupție” sunt instituite fără a avea un act normativ la bază. Sugerăm autorilor examinarea în acest sens a practicii Serviciului de Informații și Securitate, Armatei Naționale și Serviciului Protecție și Pază de Stat (a se vedea Decretele nr.2500/2016, nr.2097/2016 și nr.244/2012), care au aprobat distincțiile militare caracteristice autorității prin Decret al Președintelui Republicii Moldova.

17. Pct.34:

- în **alin.(4) a art.34**¹ cuvântul ”inferior” se va substitui cu cuvântul ”superior”;
- în **alin.(4) a art.34**³ cuvintele ”se poate realiza” se vor substitui cu cuvintele ”se realizează”;
- în **alin.(1) a art.34**⁶ după cuvintele ”în caz de” se va completa cu cuvântul ”demisie”.

Dispoziția alin.(2) va avea următorul cuprins ”Eliberarea din funcție are loc:”

Lit.r) din alin.(2) se va exclude.

18. Întru respectarea art.54 din Legea nr.100/2017 proiectul de lege se va supune unei prelucrări redacționale și ortografice și se va revizui textul acestuia întru ajustarea la exigențele normelor tehnicii legislative.

Asupra oportunității adoptării proiectului de lege urmează să se pronunțe Parlamentul, doar după revizuirea acestuia prin prisma propunerilor expuse mai sus, avizului Guvernului și expertizelor consultării opiniei societății civile și a tuturor subiecților interesați.

Ion CREANGĂ
Șeful Direcției generale

ex.: Viorica Stratiev
tel.: 022.820.584
e-mail: viorica.stratiev@parlament.md